

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Skuggasundi 3, 101 Reykjavík
Sími: 545 8800. Bréfasími: 545 8051
Netfang: nel@nel.is
Tilv.: NEL 21010010

Ákvörðun nr. 5/2022

Þann 7. janúar 2022 kom nefnd um eftirlit með lögreglu saman til fundar og tók eftirfarandi ákvörðun nr. 5/2022.

Málsatvik

Nefnd um eftirlit með lögreglu barst erindi [REDACTED] dags. 5. janúar 2021. Í erindinu eru gerðar athugasemdir við handtöku og vistun í fangaklefa þann [REDACTED] þegar hún að sögn tók þátt í friðsamlegum mótmælum í dómsmálaráðuneytinu. [REDACTED] telur lögreglu hafa brotið á rétti hennar til að láta í ljós hugsanir sínar skv. ákvæðum 2. mgr. 73. gr. stjórnarskrárinnar og ákvæðum mannréttindasáttmála Evrópu. [REDACTED] segir í erindi sínu til nefndarinnar að viðbrögð lögreglu hafi stigmagnast dag frá degi þar sem mótmælin áttu sér stað [REDACTED] 2019. [REDACTED] segir nokkur þeirra sem tóku þátt í setumótmælunum hafi verið frelsissvipt, handjárnuð og færð í fangageymslur við friðsamleg mótmæli við opinbera stofnun. Þá telur [REDACTED] að við aðgerðir lögreglu hafi ekki verið horft til þeirra þjóðréttarlegu skuldbindinga sem Ísland hefur undirgengist og aðgerðir lögreglu því ólögmætar þar sem handtakan hafi hvorki uppfyllt skilyrði 15. gr. laga nr. 90/1996 né 2. mgr. 13. gr. og 14. gr. sömu laga og vísar [REDACTED] einnig til 12. gr. stjórnarsýslulaga um meðalhóf.

Þá gerir [REDACTED] einnig athugasemdir við framkomu lögreglunnar sem leitaði á henni þar sem hún var leidd inn í fangaklefa og beðin um að sýna ofan í nærbuxurnar án nokkurs rökstuðnings eða ástæðu sem henni hafi þótt afar óviðeigandi og óþægilegt. En [REDACTED] neitaði ítrekað og þurfti að endingu ekki að verða við þeirri beiðni. [REDACTED] telur þó lögreglukonuna hafa farið fram úr valdheimildum sínum í umrætt sinn með þeirri beiðni.

Nefnd um eftirlit með lögreglu óskaði eftir upplýsingum frá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu með bréfi þann 8. janúar 2021.

Forsendur nefndarinnar

1.

Nefnd um eftirlit með lögreglu starfar á grundvelli VII. kafla lögreglulaga nr. 90/1996, sbr. breytingar á þeim með lögum nr. 62/2016. Helstu verkefni nefndarinnar, sbr. 1. mgr. 35. gr. a í nefndum lögum, eru að taka við kærur á hendur starfsmanni lögreglu fyrir ætlað refsivert brot við framkvæmd starfa hans annars vegar og taka við kvörtunum vegna starfsaðferða lögreglu eða framkomu starfsmanns lögreglu sem fer með lögregluvald hins vegar. Undir hið síðarnefnda falla kvartanir vegna háttsemi eða starfsaðferða sem ekki verða taldar refsiverðar en gætu meðal annars leitt til þess að lögreglumáður yrði áminntur í starfi eða æskilegar breytingar gerðar á starfsháttum og verklagi. Nefndin skal, sbr. 2. mgr. 35. gr. a, greina hvað felst í erindum sem henni berast og koma þeim til meðferðar hjá viðkomandi embætti.

Með vísan til framangreinds fellur það almennt ekki undir valdsvið nefndar um eftirlit með lögreglu að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli

lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála, beitingu rannsóknarúrræða eða um ákvarðanir handhafa ákærvalds um það hvort rétt sé að gefa út ákæru í máli. Hlutverk nefndarinnar er hins vegar að taka afstöðu til þess hvort um sé að ræða ámælisverðar starfsaðferðir eða framkomu lögreglumanna við framkvæmd slíkra verkefna. Í því felst nánar tiltekið (og til dæmis) að taka afstöðu til þess hvort kvartað sé yfir því að háttsemi þeirra starfsmanna lögreglu sem að máli komu hafi ekki verið í samræmi við eðlilega starfshætti eða lög eða hvort starfsaðferðir hafi að öðru leyti farið út fyrir það sem eðlilegt var í því tilviki.

2.

Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu svaraði beiðni nefndarinnar, með bréfi þann 16. september 2021. Meðfylgjandi svari embættisins voru gögn málsins og verklagsreglur um fangageymslur en engu myndefni var til að dreifa vegna afskipta lögreglu af [REDACTED] þar sem upptökum er eytt að 6 mánuðum liðnum en kvörtunin barst nefndinni eftir þann tíma. Í svari lögreglunnar kemur fram að ekki séu gerðar sérstakar skýrslur vegna hefðbundinnar öryggisleitar. Með öryggisleit reynir lögreglan að tryggja að enginn fari með neitt í fangaklefa sem ekki á að fara þangað inn. Leitin fer almennt fram með þeim hætti að hinum handtekna er stillt upp á afmörkuðu svæði á gangi sem liggur að fangaklefum og hann beðinn að láta hendur hvíla á borði fyrir framan sig. Því næst er leitað á honum utan klæða með handaþreifingum og málmleitartæki. Þá er það mat hverju sinni hvort talin er þörf á að viðkomandi afklæðist eða skoða þurfi undir fót hans. Oft gefa handaþreifingar og málmleitartæki vísbendingar um að skoða þurfi betur innanklæða. Þannig sé gætt meðalhófs við öryggisleitina og ekki gengið lengra en þurfa þykir í hvert sinn.

3.

Almennt fellur ekki undir valdsvið nefndarinnar að endurskoða eða fjalla um almennt mat lögreglu á beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga eða almennt um framkvæmd rannsóknar sakamála. Hins vegar fellur það undir valdsvið nefndarinnar að meta hvernig tilteknir þættir lögreglustarfsins eru framkvæmdir eða ef lögregla lætur hjá liða að sinna lögmætu hlutverki sínu, sbr. 2. gr. laga nr. 90/1996, þ.e. að gæta almannaöryggis og halda uppi lögum og reglu, að leitast við að tryggja réttaröryggi borgaranna og stemma stigu við afbrotum og koma í veg fyrir athafnir sem raska öryggi borgaranna og ríkisins, vinna að uppljóstrun brota, stöðva ólögmæta háttsemi og fylgja málum eftir í samræmi við það sem mælt er fyrir um í lögum um meðferð sakamála.

Almennar málsmeðferðarreglur stjórnsýslulaga gilda um starfsemi lögreglustjóra og er að finna í 3. og 4. kafla laga nr. 37/1993. Þær meginreglur sem þar er að finna kveða á um að stjórnvald hafi leiðbeiningarskyldu og skuli taka ákvarðanir í málum svo fljótt sem auðið er og skýra málsaðila frá því ef afgreiðsla máls muni tefjast og hvenær ákvörðunar er að vænta.

4.

Undir verksvið nefndar um eftirlit með lögreglu fellur að greina hvort erindi sem henni berast vegna háttsemi lögreglu feli í sér kvörtun yfir starfsháttum eða kæru vegna ætlaðrar refsiverðrar háttsemi starfsmanna lögreglunnar.

NEFND UM EFTIRLIT MEÐ LÖGREGLU

Nefnd um eftirlit með lögreglu fór ítarlega yfir erindi [REDACTED] og þau gögn sem henni bárust frá Lögreglustjóranum á höfuðborgarsvæðinu. Yfirferð nefndarinnar leiddi í ljós að hluti kvörtunar varðar beitingu úrræða á grundvelli lögreglulaga og heyrir þar með ekki undir valdsvið nefndarinnar sbr. 3. kafla.

Hvað varðar athugasemdir [REDACTED] vegna framkomu lögreglu sem leitaði á henni áður en hún var leidd inn í fangaklefa, telur nefnd um eftirlit með lögreglu að ekki séu vísbendingar um mögulega ámælisverða eða refsiverða háttsemi starfsmanna lögreglu, sbr. 2. mgr. 35. gr. a. laga nr. 90/1996. Nefndin áréttar þó mikilvægi þess að meðalhófs sé gætt í hvívetna við framkvæmd líkamsleitar og að ekki sé leitað innanklæða nema sérstök ástæða sé til.

Niðurstaða

Fyrri hluta erindis [REDACTED] er varðar beitingu úrræða er vísað frá með vísan til 3. kafla.

Nefnd um eftirlit með lögreglu telur ekki tilefni til að aðhafast frekar vegna erindis [REDACTED]

Reykjavík, 7. janúar 2022

Margrét Einarisdóttir

formaður

Grímur Sigurðarson

Flosi H. Sigurðsson